Hanna Alastalo

THL/5233/4.00.02/2025

5.11.2025

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kirjallinen lausunto 6.11.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

THL lausui hallituksen esityksestä lausuntokierroksella ja suuri osa kommenteistamme on huomioitu päivitetyssä hallituksen esityksessä. Haluamme kuitenkin vielä kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

THL katsoo, että laissa sosiaalihuoltolain muuttamisesta 47 §:n ja 48 §:n säännökset edellyttävät täsmennystä siltä osin, että niiden soveltamisalat ja keskinäiset erot on syytä kuvata selkeämmin. Pykälässä 48 sanotaan “*Tässä pykälässä tarkoitettua teknistä valvontaa ei saa toteuttaa asiakkaan kodissa, henkilökohtaisessa asuinhuoneistossa tai saniteettitiloissa eikä muissa tiloissa, joiden katsotaan kuuluvan kotirauhan piiriin*”, kuitenkin pykälässä 47 sanotaan “*Teknologisia ratkaisuja, jotka havainnoivat asiakkaan kuvaa, ääntä, liikettä tai elintoimintoja saa käyttää hänen kodissaan ja henkilökohtaisessa asuinhuoneistossaan muualla kuin saniteettitiloissa, jos se on välttämätöntä hänen hoitonsa ja huolenpitonsa turvaamiseksi.”* Vaikka pykäliä 47 ja 48 on tarkoitus soveltaa eri yhteyksissä, yllä oleva muotoilu voi aiheuttaa väärinkäsityksiä ja epäselvyyksiä lain tulkinnassa. THL haluaa lisäksi huomauttaa, että hallituksen esityksen tämänhetkisillä muotoiluilla tultaisiin kieltämään saniteettitiloissa jo tällä hetkellä käytössä oleva asiakkaan liike- ja kaatumistunnistukseen perustuva turvallisuutta lisäävä teknologia (esimerkiksi älylattia). THL kehottaa tarkentamaan, miten saniteettitiloihin jo rakennettuihin teknologioihin tulee suhtautua ja onko pelkkään liike- tai kaatumistunnistukseen perustuva teknologia saniteettitiloissa syytä kieltää.

Hanna Alastalo

5.11.2025

THL esittää, että käsite “*välttämätön*“ tulisi määritellä yllä mainitun lain pykälässä 47 sallivammin teknologisten ratkaisujen kohdalla. Välttämättömyyden arviointi voi käytännössä muodostua tulkinnanvaraiseksi, mikä saattaa johtaa epäyhtenäisiin soveltamiskäytäntöihin eri palveluntuottajien välillä. On tärkeää, että käsite määritellään siten, ettei se rajoita tarpeettomasti sellaisten teknologisten ratkaisujen käyttöä, jotka voisivat merkittävästi tukea asiakkaan turvallisuutta ja hyvinvointia. Liian jyrkkä tulkinta voi vaikuttaa palveluita heikentävästi tilanteissa, joissa palvelu evätään välttämättömyysperiaatteella, vaikka se olisi asiakkaalle hyödyllistä ja samalla resursseja säästävää. Periaatteessa moni palvelu on sellainen, että sitä ei ole välttämätöntä toteuttaa teknologian avulla, mutta vaihtoehtoisten toteutustapojen kustannukset ja muut resurssivaatimukset voivat olla kohtuuttoman korkeita.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 10 e §:n muuttamisesta THL muistuttaa, että erillismaksujen kohdalla asiakkaalle kertyvä maksukokonaisuus tulee huomioida siten, että se pysyy kohtuullisena asiakkaan kokonaiskustannuskuormitus huomioiden.

Teknologinen kehitys on tällä hetkellä nopeaa ja teknologioiden potentiaali hoivapalveluissa tulee lähivuosina kasvamaan. THL tuo esiin, että teknologian kehittyessä, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 20 §:n muuttamisesta ehdotettua 0,04 maksimirajaa teknologian huomioimisesta henkilöstömitoituksen laskemisessa, tulisi arvioida säännöllisesti ja tarvittaessa tarkastella maksimirajan kasvattamista näytön tätä tukiessa. THL kuitenkin muistuttaa, että henkilöstömitoituksen on oltava lakisääteistä minimimitoitusta korkeampi, mikäli asiakkaiden palvelutarpeet tätä edellyttävät teknologian käytöstä huolimatta.

Koska teknologian avulla ei voida alittaa minimimitoitusta 0,6, taloudelliset kannustimet ottaa käyttöön ja kehittää uutta teknologiaa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa voivat olla rajalliset. Teknologian avulla voidaan vaikuttaa henkilöstömäärän lisäksi myös hoivan laatuun ja työajan tehokkaaseen käyttöön, mutta jälkimmäiset tuottavat rajallisesti euromääräisiä säästöjä. THL on tutkimuksessaan arvioinut mahdollisuuksia vähentää henkilöstöä eräiden teknologioiden avulla. THL ei ole kuitenkaan tehnyt laskelmia euromääräisistä säästöistä, joita teknologian hyödyntämisellä olisi mahdollista saavuttaa. THL toteaa, että teknologioiden mahdolliset vaikutukset henkilöstömitoitukseen, laatuun, tehokkuuteen tai kustannuksiin vaativat lisää tutkimusta.

Pääjohtaja Mika Salminen

Osastonjohtajan sijainen,
Kehittämisjohtaja Anu Muuri